

کاربرد ارسال پیامک برای بیماران اعصاب و روان

دکتر شهرزاد مظهري⁽¹⁾

[دریافت مقاله: 1391/8/6؛ پذیرش مقاله: 1391/10/19]

(8-6). مرور منابع با موضوع استفاده از پیامک در حوزه روانپزشکی نشانگر سودمند بودن آن است. تعداد منابع در این حوزه بسیار کم است، ولی وجود شواهدی از مؤثر بودن استفاده از پیامک در سایر رشته‌های پزشکی، ضرورت تفکر و شروع پژوهش در مورد استفاده از پیامک در حوزه روانپزشکی را می‌رساند. در جست‌وجوی انجام شده در pubmed تنها چند مقاله با موضوع استفاده از پیامک در حوزه روانپزشکی یافت شد که در سه زمینه انجام شده بودند: یادآوری زمان ویزیت پزشک، یادآوری مصرف دارو و تأثیر بر رفتار و عملکرد فرد. هم‌خوان با یافته‌های مربوط به سایر حوزه‌های پزشکی، یک بررسی جامع در شهر لندن نشان داد فرستادن پیامک در دو نوبت پنج و هفت روز یا سه و هفت روز پیش از ویزیت، سبب کاهش حضورنیافتن بیماران برای ویزیت روانپزشکی می‌شود (9). در پژوهش دیگری تأثیر ارسال روزانه پیامک یادآور مصرف دارو، به مدت سه ماه، در میزان مصرف منظم دارو³ در بیماران مبتلا به اسکیزوفرنیا بررسی شد. یافته‌ها نشان داد میزان مصرف منظم دارو در گروه دریافت‌کننده پیامک بیش از گروه کنترل بود (10). با توجه به این که بیشتر افراد دست کم یک خط تلفن همراه دارند و استفاده از آن بسیار فراگیر است، در بیشتر نقاط کشور تلفن‌های همراه در دسترس هستند و به‌ویژه برای دریافت پیامک مشکلی ندارند و سامانه‌های اینترنتی متعددی وجود دارد که می‌تواند ارسال به‌موقع پیامک به بیماران را به‌صورت خودکار انجام دهند و فقط کافی است که به‌موقع و فقط برای یک‌بار برنامه‌ریزی شوند، کاربرد پیامک در حوزه روانپزشکی منطقی به‌نظر می‌رسد.

طی سال‌های اخیر فناوری اطلاعات و ارتباطات به‌الابدن کیفیت ارائه خدمات بهداشتی و درمانی کمک شایانی کرده و در موارد بسیاری برای برقراری ارتباط بهتر و مؤثرتر میان پزشکان و بیماران استفاده شده است. پزشکی از راه دور¹، استفاده از پست الکترونیک و سیستم‌های پشتیبان تصمیم‌گیری بالینی مثال‌هایی از این دست هستند. در حوزه روانپزشکی نیز فناوری‌های نوین می‌توانند کاربردهای بسیار مؤثری در ارتقای سطح خدمات داشته باشند (1، 2). یکی از کاربردهای فناوری در حوزه پزشکی استفاده از پیامک² (SMS) است که می‌تواند کاربردهای متعددی در حوزه بهداشت و پزشکی داشته باشد. در نوشته حاضر تلاش شده است ضمن اشاره به تجربه‌های کسب‌شده و منابع معتبر چاپ‌شده در این حوزه، به‌طور اختصاصی به این موضوع پرداخته شود که آیا در حوزه روانپزشکی نیز می‌توان برای برقراری ارتباط مؤثرتر میان بیماران و روانپزشکان از پیامک استفاده نمود و چه چالش‌هایی می‌تواند در این ارتباط وجود داشته باشد؟

یکی از کاربردهای پیامک در حوزه پزشکی، ارسال یادآور به بیماران برای حضور به‌موقع در کلینیک است. یافته‌های پژوهشی در این خصوص نشانگر تأثیر قابل توجه پیامک در کاهش میزان فراموشی و مراجعه نکردن به کلینیک است (3-5). از دیگر کاربردهای پیامک می‌تواند یادآوری مصرف به‌موقع دارو به بیماران باشد. یکی از مشکل‌هایی که می‌تواند باعث شکست درمان یا پاسخ ناقص به درمان شود، فراموشی بیماران در مصرف به‌موقع دارو یا مصرف نامنظم آن است. بررسی‌های انجام شده در مورد بیماری‌هایی مانند دیابت، آسم و سل نشانگر تأثیر استفاده از پیامک در مصرف صحیح و به‌موقع دارو (نسبت به گروه کنترل) بوده است

(1) دکترای عصب‌روانپزشکی، متخصص اعصاب و روان، استادیار دانشگاه علوم پزشکی کرمان. مرکز تحقیقات علوم اعصاب. کرمان، چهارراه طهماسب‌آباد، ابتدای خیابان جهاد، معاونت تحقیقات دانشگاه علوم پزشکی کرمان. دورنگار: E-mail: smazhari@kmu.ac.ir 0341-2264198

1- telemedicine
3- adherence

2- Short Message Service

- clinic: A randomized controlled trial. *Br Dent J*. 2003; 195(4):199-201.
4. Downer SR, Meara JG, DaCosta AC, Sethuraman K. SMS text messaging improves outpatient attendance. *Aust Health Rev*. 2006; 30(3):389-96.
 5. Geraghty M, Glynn F, Amin M, Kinsella J. Patient mobile telephone text reminder: A novel way to reduce non-attendance at the ENT out-patient clinic. *J Laryngol Otol*. 2007; 1:1-3.
 6. Lester RT, Ritvo P, Mills EJ, Kariri A, Karanja S, Chung MH, et al. Effects of a mobile phone short message service on antiretroviral treatment adherence in Kenya (WelTel Kenya1): A randomized trial. *Lancet*. 2010; 376:1838-45.
 7. Strandbygaard U, Thomsen SF, Backer V. A daily SMS reminder increases adherence to asthma treatment: A three-month follow-up study. *Respir Med*. 2010; 104(2):166-71.
 8. Hanauer DA, Wentzell K, Laffel N, Laffel LM. Computerized automated reminder diabetes system (CARDS): E-mail and SMS cell phone text messaging reminders to support diabetes management. *Diabetes technol Ther*. 2009; 11(2):99-106.
 9. Sims H, Sanghara H, Hayes D, Wandiembe S, Finch M, Jakobsen H, et al. Text message reminders of appointments: A pilot intervention at four community mental health clinics in London. *Psychiatry Serv*. 2012; 63(2):161-8.
 10. Montes JM, Medina E, Gomez-Beneyto M, Maurino J. A short message service (SMS)-based strategy for enhancing adherence to antipsychotic medication in schizophrenia. *Psychiatry Res*. (Forthcoming 2012).
 11. Terry M. Text messaging in healthcare: The elephant knocking at the door. *Telemed J E Health*. 2008; 14(6):520-4.
- Neimark G. Patients and text messaging: A boundary issue. *Am J Psychiatry*. 2009; 166:1298-9.

از سوی دیگر مهم‌ترین چالش این حوزه مسائل مربوط به ایمنی و محرمانه ماندن امور است. بسیار مهم است که روانپزشکان مطمئن شوند پیامک‌های ارسالی آنان برای بیماران، در قالب یک سیستم مطمئن و ایمن ارسال می‌شود که امکان خطا در ارسال آن‌ها بسیار کم است (11، 12). راهکارهای پیشنهاد شده برای حل این مشکل عبارتند از: استفاده از پایگاه‌های پست الکترونیک ویژه که برای این نوع مکاتبات طراحی و پیاده‌سازی شده‌اند و از درجه امنیت بالایی برخوردارند و (2) استفاده از نرم‌افزارهایی که متن را به صورت رمزنگاری¹ میان فرستنده و گیرنده مبادله می‌کنند. در این صورت حتی در صورت دسترسی سایر افراد به متن مورد مکالمه، امکان فهم آن وجود ندارد.

چالش بعدی هزینه‌های ارسال پیامک است. در این خصوص گفتنی است پیامک‌هایی که با سامانه‌های اینترنتی ارسال می‌شوند، هزینه بسیار پایینی دارند، که حتی در صورت ارسال تعداد بسیار زیاد پیامک در طول ماه، کل هزینه بالا نیست و بنابراین می‌تواند به وسیله خود روانپزشکان پرداخت شود. به احتمال زیاد بسیاری از روانپزشکان در صورت اطمینان از تأثیر مثبت ارسال پیامک و نتیجه گرفتن بیماران از درمان، حاضر خواهند بود این هزینه را پرداخت کنند. هم‌چنین می‌توان هزینه را از خود بیمار دریافت کرد، که مبلغ کل آن برای یک بیمار در طول یک ماه ممکن است به اندازه نیمی از هزینه یک ویزیت تخصصی نباشد.

در نتیجه‌گیری می‌توان گفت ارسال پیامک یک تکنولوژی به نسبت ارزان قیمت و بسیار در دسترس برای بیشتر مردم کشور ماست. تجربه‌های متعدد دیگر کشورها نشان می‌دهد این فناوری می‌تواند نقش به‌سزایی در کمک به بیماران، به ویژه در حوزه روانپزشکی داشته باشد. انجام پژوهش‌هایی در این حوزه، نیاز مقطع فعلی است.

منابع

1. Mazhari S, Bahaadin Beigy K. Telepsychiatry and its applications in Iran. *Iran J Psychiatry Clin Psychol*. 2012; 17:336. [Persian]
2. Mazhari S. Could psychiatrists communicate with their patients via email? *Iran J Psychiatry Clin Psychol*. 2013; in press. [Persian]
3. Can S, Macfarlane T, O'Brien KD. The use of postal reminders to reduce non-attendance at an orthodontic